

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและการเติบโตของภาคการผลิตเพื่อการส่งออก อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยอยู่ในระดับที่สูงในปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) การขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยอยู่ในระดับร้อยละ 10-11 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงสุดในโลก โดยทิศทางและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจไทยใน 4 ทศวรรษที่ผ่านมาแม้ว่าจะบรรลุเป้าหมายของความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างที่คาดหวังกัน แต่ในอีกด้านหนึ่งท่ามกลางภาพของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจกลับพบว่าประเทศไทยกลับต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองที่รุนแรงอย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มชน และภูมิภาคต่าง ๆ การมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่งคั่งในทางวัตถุทำให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นจากการเอาเปรียบผู้ด้อยโอกาสในสังคม ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมของสังคมไทยเริ่มเลือนหายไป พร้อมกับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น (กุลดิณี มุทธาลิน และปิยะศิริ เรื่องศรีมัน. 2542 : 472)

จากสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ตั้งแต่ปี 2540 ส่งผลกระทบให้สังคมไทยต้องมีการปรับตัวลดภาระค่าใช้จ่ายและการบริโภคที่ไม่จำเป็น พร้อมทั้งแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเผชิญสภาวะวิกฤติดังกล่าว แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” หรือ “เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “ปรัชญาใหม่” ที่พระราชทานพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เริ่มเป็น “กระแส” ที่ได้รับความสนใจในสังคมไทยเป็นครั้งแรก และได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสังคมไทย แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองคือ ยอมรับ สนับสนุน และส่งเสริมให้ชุมชนชาวบ้านที่มีระดับการผลิตเพื่อพออยู่พอกิน ไปสู่ระดับการแลกเปลี่ยนและเปลี่ยนสถานะของประชาชนให้เป็นเจ้าของทุน และหรือผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจเอง รัฐบาลเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในการบริหารจัดการ การสนับสนุนการทํางานวิจัยเพื่อพัฒนาผลผลิตและเทคโนโลยีการผลิต ตลอดจนปรับปรุง

กฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้ธุรกิจชุมชนมีอนาคต (กุลลณี มุทธาลิน และปิยะศิริ เรื่องศรีมัน. 2542 : 521)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 80 กำหนดไว้ว่า รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 124) ในขณะเดียวกัน ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดให้มีการพัฒนาเพื่อสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่เป็นการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วม การพึ่งตนเอง โดยอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคในสังคม โดย 1) พัฒนาระบบการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเกิดเป็นพลังของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนได้รับการศึกษาพื้นฐานที่สอดคล้องกับศักยภาพ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ส่งเสริมการรวมตัวของชุมชนเพื่อร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา แก้ไขปัญหาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเป็นรากฐานที่มั่นคงทางสังคม และ 2) พัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ตามศักยภาพและความพร้อมอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรม ค่านิยม และความต้องการของคนในสังคม โดยสร้างสภาวะแวดล้อมที่ดีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน พัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์ความรู้ของชุมชน ให้เกิดเทคโนโลยีที่สามารถปรับใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม สามารถเชื่อมโยงกับการผลิตในสาขาต่าง ๆ และใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของเมืองและชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ โดยสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแกนประสานชุมชน ระดมการมีส่วนร่วมดำเนินการ รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนระดับฐานรากอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด แหล่งเงินทุนหมุนเวียน โดยเน้นการสร้างผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน มีเอกลักษณ์เฉพาะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงสู่ตลาดภายในและต่างประเทศ ตลอดจนส่งเสริมการระดมทุนในชุมชน โดยจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน เพื่อสร้างวินัยในการออมและเป็นองค์กรทางการเงิน สร้างเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มสหกรณ์เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 52-54)

รัฐบาลได้เห็นปัญหาของประเทศว่าช่องทางการสร้างรายได้ของประชาชน และของประเทศในภาพรวมลดลง ภาระหนี้สินทั้งระดับครัวเรือนและระดับชาติเพิ่มมากขึ้น สงครามที่รัฐบาลกำลังเผชิญอยู่ คือความยากจนของประชาชนในชาติ ซึ่งเป็นความยากจนทั้งด้านรายได้ โอกาส และความคิด ความรู้ แต่ด้วยความเชื่อมั่นว่าศักยภาพของสังคมไทยยังมีอยู่ และสามารถ

พัฒนาขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ จึงหาทางที่จะสร้างรายได้ให้กับประชาชนและประเทศชาติ โดยมีหลักคิดที่จะทำให้ทรัพย์สินที่มีอยู่ และได้ลงทุนไปแล้ว เป็นทุนในการสร้างรายได้ให้กับประชาชนและประเทศชาติต่อไป ทั้งนี้เห็นว่าแนวทางการปฏิบัติการแก้ไขปัญหานี้สินไม่ไช่แก้ไขได้ด้วยการใช้หนี้เพียงอย่างเดียว แต่สามารถแก้ไขได้โดยทำให้เห็นว่าสินทรัพย์ที่มีอยู่นั้นมีราคา และสามารถทำให้เกิดมูลค่าขึ้นมาได้ เพราะหากมุ่งแต่จะหาเงินมาชำระหนี้เท่านั้น สุดท้ายก็ไม่มีเงินลงทุนต้องกลับไปเป็นหนี้ใหม่อีกเพื่อนำเงินมาลงทุน ซึ่งเป็นการแก้ด้วยการเปลี่ยนมุมมองของคนในสังคมเสียใหม่ โดยให้หันมามองสิ่งที่ตนเองมีอยู่นั้นคือ สินทรัพย์ที่มีราคาสามารถนำมาใช้เพิ่มรายได้ให้กับตนได้ หากรู้จักจัดการกับสินทรัพย์นั้นอย่างชาญฉลาด (กรมการพัฒนาชุมชน. 2545 : 1)

รัฐบาลได้ออกกฎหมายเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร. 2548 : 1) จากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้สังคมไทย โดยเฉพาะในชนบทและระดับรากหญ้าได้เรียนรู้และพึ่งตนเองได้ เพื่อฟื้นพลังชุมชนให้กลับมามีความเชื่อมั่นในตัวเองของผู้คนในชุมชน ทำให้มีความภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง อีกทั้งยังเป็นการฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ คนกับคน คนกับชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย เป็นการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ระหว่าง “คน ทรัพยากร ความรู้” อันเป็นสามปัจจัยหลัก ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนด้วยตนเอง เน้นการกระจายอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการบริหารงานกับท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง โดยสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และเกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกัน โดยเชื่อมโยงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น พัฒนาต่อยอดสู่วิสาหกิจชุมชนสนับสนุนการพัฒนากลุ่มอาชีพที่ครบวงจรทั้งห่วงโซ่มูลค่า และยกระดับคุณภาพมาตรฐานการผลิตและการบริการให้เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้โดยจะต้องส่งเสริมบทบาทการสนับสนุนและการเชื่อมโยงจากองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ พร้อมทั้งเพิ่มขีดความสามารถแก่เกษตรกรให้มีผลิตภาพสูงขึ้นสามารถเข้าถึงตลาดได้ดีขึ้น และมีระบบการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนากิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 25-36)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่ได้รับการขอจัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. สถาปนาและองค์กรบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อวิสาหกิจชุมชนในแง่ของการเป็นองค์กรในการบริหารจัดการพัฒนาตำบล ในแง่ของการเป็นไปตามนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นในการบริหารจัดการกิจการตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม นอกจากนี้องค์กรบริหารส่วนตำบลยังเป็นหน่วยปฏิบัติและประสานงานทรัพยากรระหว่าง องค์กรบริหารส่วนตำบลกับท้องถิ่นอื่น ๆ รวมทั้งหน่วยราชการและภาคเอกชน นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการฝึกและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน (โกวิทย์ พวงงาม และปรีดี โชติช่วง. 2547 : 11-18) อำนาจหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในแง่ของหลักการที่จะส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เพราะจากการที่ได้มีการศึกษาเบื้องต้น พบว่า วิสาหกิจชุมชนที่จะประสบผลสำเร็จล้วนมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับภายนอก คือ หน่วยงานราชการ สถาบันวิชาการ และภาคธุรกิจเอกชน (ณรงค์ เพชรประเสริฐ. 2542 : 136-137) นอกจากนี้ หากพิจารณาในแง่ความรับผิดชอบต่อสังคม องค์กรบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นหน่วยงานราชการหนึ่งของระบบบริหารราชการไทย มีผู้ดำเนินงานซึ่งเป็นบุคคลในท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องปฏิบัติงานและดำเนินชีวิตร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน และบุคคลอื่น ๆ ในท้องถิ่น

อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด มีสภาพการดำเนินชีวิตโดยประชากรจะอาศัยอยู่รวมกันตามลักษณะของสังคมไทยสมัยก่อน อยู่อย่างเรียบง่าย มีบางส่วนเริ่มแยกครอบครัวและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามยุคสมัยปัจจุบัน สภาพภูมิอากาศโดยรวมตลอดปีอากาศค่อนข้างร้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูร้อนในเดือน มีนาคม – พฤษภาคม อากาศจะร้อนมากและแห้งแล้ง ส่วนในฤดูฝนจากเดือนมิถุนายน – กันยายน ปริมาณฝนก็ตกไม่แน่นอนในฤดูหนาวเดือนธันวาคม – กุมภาพันธ์ แต่ไม่ถึงกับหนาวจัดซึ่งไม่แน่นอน พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอพนมไพรเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ในช่วงว่างจากการทำนาจึงจะทำสวน เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า ทอเสื่อ จักรสาน แปรรูปอาหาร บางส่วนประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นต้น เพื่อใช้อุปโภคบริโภคภายในครัวเรือนและขายเป็นบางส่วน ต่อมาสำนักงานเกษตรอำเภอพนมไพรก็ได้เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง การดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพร ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการ ปลัดจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด พัฒนาการจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด พาณิชย์จังหวัด

อุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนกรมสรรพากร ผู้แทน ธ.ก.ส. ผู้แทนธนาคารออมสิน ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนจำนวนหกคน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสามคน เป็นกรรมการและเกษตรจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายมาตรการ และแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนประสานงานกับภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริมและช่วยเหลือในการจดทะเบียนสิทธิบัตรเครื่องหมายการค้า เพื่อประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตรอำเภอพนมไพร. 2554 : 1-2)

วิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพรที่ได้จดทะเบียนอย่างถูกต้อง ส่วนใหญ่มีพื้นฐานจากการรวมตัวของกลุ่มบุคคลซึ่งมีแนวคิดเพื่อหารายได้เสริม และเพื่อรับผลประโยชน์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การสนับสนุนงบประมาณ ปัจจัยการผลิต และเงินกู้เพื่อไปดำเนินกิจการ จึงทำให้ประชาชนในอำเภอพนมไพรมีการรวมกลุ่มกันเกิดขึ้น และมีการจดทะเบียนสิทธิบัตรอย่างเป็นทางการ แต่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพร ยังไม่มีความเข้มแข็งเท่าที่ควร การบริหารจัดการมีผู้นำที่ผูกขาดและมีอำนาจตัดสินใจเพียงคนเดียว สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมน้อย ขาดการพัฒนาทางการตลาด การผลิตส่วนใหญ่จะผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในชุมชนและมีปัญหาเรื่องเงินทุนไม่เพียงพอในการดำเนินงาน (สำนักงานเกษตรอำเภอพนมไพร. 2554 : 4-5) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้อย มีปัญหาด้านเงินทุน ด้านการผลิต คือจะผลิตสินค้าแบบคล้าย ๆ กัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อทางด้านการตลาด จะเห็นได้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มนั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของกลุ่มเป็นหลัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อจะนำผลวิจัยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำไปพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจะนำไปปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาปรับปรุงกลุ่มอาชีพอื่นให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ให้กลุ่มอาชีพอื่นนำไปประยุกต์ใช้เพื่อมุ่งพัฒนาการดำเนินงานสู่ความสำเร็จ เพื่อการพึ่งตนเองอันส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง ซึ่งผลที่ได้รับจากการวิจัยจะประมวลประสบการณ์จากกลยุทธ์การพัฒนาอาชีพ ส่งผลต่อความเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ภายใต้ภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคนไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ในประเด็นที่เกี่ยวกับ ด้านเงินทุน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก
2. เพื่อเปรียบเทียบกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยลักษณะของวิสาหกิจชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานการวิจัย

คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยลักษณะของวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 2,392 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มละ 5 คน ซึ่งได้แก่ ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ เหนรัญญิก และกรรมการ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 170 คน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ และตำแหน่งที่ดำรงอยู่

3.1.2 ปัจจัยลักษณะของวิสาหกิจชุมชน จำแนกตาม การจัดตั้งกลุ่ม รูปแบบวิสาหกิจชุมชน จำนวนแรงงาน และระยะเวลาในการดำเนินงาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ กลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

- 3.2.1 ด้านเงินทุน
- 3.2.2 ด้านการผลิต
- 3.2.3 ด้านการตลาด
- 3.2.4 ด้านการบริหารจัดการ
- 3.2.5 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล มิถุนายน – สิงหาคม 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการหรือแผนงานที่องค์กรกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ซึ่งมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบในการแข่งขัน

การบริหารจัดการ หมายถึง เทคนิค วิธีการ หรือรูปแบบการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1. ด้านเงินทุน หมายถึง สินทรัพย์และเงินลงทุนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เช่น งบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล งบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร เงินกู้จากกลุ่มออมทรัพย์
2. ด้านการผลิต หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชนที่ทำให้เกิดสินค้าหรือบริการขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการ เช่น การควบคุมเครื่องจักร การควบคุมวัสดุในการผลิต วิธีการผลิต การควบคุมการผลิต
3. ด้านการตลาด หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนที่เกิดขึ้นเพื่อให้สินค้าและบริการไปสู่ผู้บริโภค หรือผู้ใช้บริการนั้น ๆ โดยได้รับความพอใจและบรรลุวัตถุประสงค์ของวิสาหกิจชุมชน เช่น การซื้อขาย การขนส่ง การจัดเก็บสินค้า การส่งเสริมการขาย การติดต่อแหล่งขายสินค้า
4. ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานหรือกระบวนการของวิสาหกิจชุมชนในการร่วมมือร่วมแรงใจกันทำงาน เพื่อให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน โดยคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

5. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ร่วมคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ร่วมปรึกษาหารือเรื่องราคา ร่วมพิจารณาระยะเวลาในการผลิต ร่วมในการควบคุมมาตรฐาน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการจดทะเบียนจากสำนักงานเกษตรอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

แรงงาน หมายถึง สมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบกลยุทธ์การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถนำไปปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานและสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนด้วยเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง
2. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับหน่วยงาน องค์กร และผู้สนใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการ สามารถกำหนดกรอบนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมนำไปปฏิบัติได้
3. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับนักวิชาการและผู้บริหารใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิจัยในกรณีที่เกี่ยวข้อง